Toekomstscenario

Tweede voortgangsrapportage
Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Juni 2023

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Gezinsgericht - Rechtsbeschermend en Transparant - Eenvoudig - Lerend

Inhoudsopgave

Inleiding 2

Managementsamenvatting 3

1 **Actielijn 1: Beproeven, verbreden en versterken op lokaal, regionaal en landelijk niveau** 5
- 1.1 Leren vanuit de praktijk van de proeftuinen 5
- 1.2 Versterken lokale (wijk)teams 6
- 1.3 Verbreden naar de regio´s 6
- 1.4 Volwassenenproblematiek 6
- 1.5 Cultuurverandering integraal systeem- en mensgericht werken 6
- 1.6 Vooruitblik 2023 6

2 **Actielijn 2: Ontwikkelen kaders en instrumenten voor integraalsysteem- en mensgericht werken** 7
- 2.1 Doelgroepanalyse 0-100 jaar 7
- 2.2 Kaders en instrumenten 7
- 2.3 Informatievoorziening 9
- 2.4 Monitoring proeftuinen 9
- 2.5 Vooruitblik 2023 10

3 **Actielijn 3: Inrichten regionale veiligheidsteams** 10
- 3.1 Uitwerken varianten regionale veiligheidsteams 10
- 3.2 Vooruitblik 2023 10

4 **Actielijn 4: Ontwikkelen passende juridische kaders** 11
- 4.1 Wetgeving en experimenteerruimte proeftuinen en regio's 11
- 4.2 Rechtsbescherming en rechtspositie kinderen, gezinnen en huishoudens 11
- 4.3 Juridische systeemgerichte interventies 11
- 4.4 Vooruitblik 2023 12

5 **Overkoepelende projecten** 13
- 5.1 Kennis- en leerinfrastructuur 13
- 5.2 Communicatie 13

6 **Governance** 14

Inleiding

In opdracht van de ministeries van Justitie en Veiligheid (JenV) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) concretiseert, regisseert en stimuleert het programma Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming - in samenhang met andere programma´s - het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming (hierna: Toekomstscenario) dat op 30 maart 2021 aan de Tweede Kamer is aangeboden.[1] Ieder half jaar rapporteert het programma over de voortgang aan de opdrachtgevers en wordt de Tweede Kamer geïnformeerd. In november 2022 verscheen de eerste voortgangsrapportage.[2] Voor u ligt de tweede voortgangsrapportage.

1. *Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming.*
2. *Eerste voortgangsrapportage november 2022.*

Managementsamenvatting

Algemeen beeld

Sinds de eerste voortgangsrapportage van november 2022 is er hard gewerkt om te schakelen van het denken in scenario's naar daadwerkelijk doen. Het programma is van de inrichtingsfase in de uitvoeringsfase gekomen. Daarbij is de betrokkenheid van cliënten, ervaringsdeskundigen en netwerkpartners opgestart. De elf proeftuinen zijn vol aan de slag en de start is gemaakt om de lessen uit de praktijk naar bouwstenen te vertalen, waarmee proeftuinen en regio's vervolgens aan de slag kunnen. Op basis van de eerste monitoringsresultaten lijkt de andere manier van werken er in de proeftuinen voor te zorgen dat er minder kinderbeschermingsmaatregelen worden ingezet. Harde conclusies over de daling van het aantal kinderbeschermingsmaatregelen en andere maatschappelijke effecten, bijvoorbeeld op de veiligheid binnen gezinnen en huishoudens en het vertrouwen in de hulp die zij krijgen, kunnen op z'n vroegst in de tweede helft van 2023 worden getrokken.[3] Naast de proeftuinen worden in veruit de meeste andere regio's stappen gezet in de richting van het Toekomstscenario. Er zijn hierbij (nu nog) grote verschillen zichtbaar. Hieronder is per actielijn de voortgang samengevat.

Actielijn 1: Beproeven, verbreden en versterken op lokaal, regionaal en landelijk niveau

- Het aantal proeftuinen is uitgebreid van zes naar elf. De proeftuinen zijn vanuit het programma ondersteund, gefaciliteerd en gemonitord, waarbij (kennis)uitwisseling tussen proeftuinen en programma heeft plaatsgevonden.
- Sinds begin dit jaar levert het programma maatwerkadvies en -ondersteuning op regionaal niveau aan gemeenten en uitvoeringspartners.
- De voorbereidingen zijn gestart voor de ontwikkeling van de modulaire leerlijn Cultuurverandering integraal systeem- en mensgericht werken.
- Gestart is met de voorbereidingen voor het opzetten van een ontwikkelagenda samenwerking GGZ.

Actielijn 2: Ontwikkelen kaders en instrumenten voor integraal systeem- en mensgericht werken

- Er wordt gefaseerd toegewerkt naar een analyse van de exacte omvang en samenstelling van de vastgestelde doelgroep (0-100).
- Een analyse van bestaande kaders en instrumenten is gestart.
- Een gedeeld begrippenkader en visie op (on)veiligheid zijn in ontwikkeling.
- Een handreiking zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens is opgeleverd.
- Gestart is met de ontwikkeling van een koersdocument voor de informatievoorziening.
- Aanpassing van het kwaliteitskader Werken aan veiligheid is gestart, om gemeenten te ondersteunen in het toewerken naar het Toekomstscenario.
- Monitoring van de elf proeftuinen is van start gegaan. De eerste resultaten zijn bekend (zie de samenvatting hieronder).

3. *In de navolgende voortgangsrapportages zal hier nader op worden ingegaan.*

Monitor proeftuinen

- Op peildatum 31 maart 2023 werden binnen de 11 proeftuinen in totaal 273 gezinnen en/of huishoudens ondersteund. Hierbij is 11 keer een gedwongen kinderbeschermingsmaatregel ingezet. Het aantal geholpen gezinnen en/of huishoudens varieert per proeftuin van nul tot alle gezinnen en/of huishoudens in een wijk of stadsdeel.
- Het lijkt erop dat binnen de proeftuinen minder kinderbeschermingsmaatregelen worden ingezet dan bij de reguliere werkwijze. Toch kunnen nog geen harde conclusies worden getrokken. Daarvoor zijn meer data en aanvullend onderzoek nodig.
- Om maatschappelijke effecten en ontwikkelingen beter in beeld te kunnen brengen, wordt de monitoring uitgebreid met relevante output en outcome indicatoren. Ook wordt de monitoring verbreed van alle proeftuinen naar alle regio´s. Verdiepend onderzoek is inmiddels gestart.
- Uit de proeftuinen worden buiten de monitor om ook lessen geleerd (wat werkt, wat zijn knelpunten) die worden betrokken bij de uitvoering van het programma.

Actielijn 3: Inrichting regionale veiligheidsteams

- De inrichtingsvragen rondom het Regionaal Veiligheidsteam (RVT) zijn bepaald en een meerjarenplanning is opgeleverd.
- De vorming van regionale veiligheidsteams heeft verstrekkende financiële, organisatorische en personele gevolgen voor de betrokken organisaties. De voorbereidingen zijn gestart voor het in kaart brengen van verschillende varianten en de effecten daarvan.

Actielijn 4: Ontwikkelen passende juridische kaders

- Een FAQ overzicht wet- en regelgeving is opgeleverd.
- Een juridische helpdesk is operationeel.
- Met vertegenwoordigers van de rechtspraak is een probleemanalyse uitgevoerd ten aanzien van gezinsgerichte interventies.

Overkoepelende projecten en activiteiten

- **Kennis- en leerinfrastructuur**
  Een op te zetten kennis- en leerinfrastructuur moet onder meer bestaande kennis bij elkaar brengen, lerend vermogen realiseren op alle niveaus en ondersteunend zijn aan besluitvorming en implementatie. Een voorstel voor de realisatie van een kennis- en leerinfrastructuur is opgeleverd.
- **Communicatie**
  Communicatie speelt een belangrijke rol binnen het programma en ondersteunt de veranderstrategie. De focus van de communicatie ligt op het delen van ervaringen in de proeftuinen en regio's. Hiervoor is een online platform ingericht.[4]

Governance

De afgelopen maanden is een meerjarige programmastructuur ingericht. Het programmaplan wordt naar verwachting voor de zomer door de bestuurlijk opdrachtgevers vastgesteld. Er is gestart met de uitwerking van de wijze waarop de partners bij het programma worden betrokken. Ook de ervaringsdeskundigen die deel uitmaken van het programma hebben een plan ontwikkeld voor hun betrokkenheid.

4. 1Sociaaldomein.nl

1. Actielijn 1: Beproeven, verbreden en versterken op lokaal, regionaal en landelijk niveau

Samenvatting resultaten

- Uitbreiding van zes naar elf proeftuinen.
- Proeftuinen zijn ondersteund en gefaciliteerd, waarbij (kennis)uitwisseling tussen proeftuinen en programma heeft plaatsgevonden.
- Maatwerkadvies en -ondersteuning geleverd aan gemeenten en uitvoeringspartners.
- Voorbereiding gestart voor ontwikkeling van de modulaire leerlijn Cultuurverandering integraal systeem- en mensgericht werken.
- In samenwerking met proeftuinen en partnerorganisaties gestart met het opzetten van een ontwikkelagenda samenwerking GGZ.

1.1 Leren vanuit de praktijk van de proeftuinen

Om het beproeven verder te verbreden over het land, is het aantal proeftuinen eind vorig jaar uitgebreid van zes naar elf. Het programma ondersteunt en faciliteert de proeftuinen door het organiseren van bijeenkomsten over verschillende onderwerpen en het voeren van voortgangsgesprekken. Ook hebben zes werkbezoeken plaatsgevonden door een delegatie van opdrachtgevers. Tussen het programma en de proeftuinen vindt (kennis)uitwisseling plaats, zodat de lessen uit de praktijk naar concrete bouwstenen kunnen worden vertaald voor alle proeftuinen en regio's.[5] De proeftuinen creëren samen met het programma en kennisinstituten (Nederlands Jeugdinstituut (NJI), Centrum voor criminaliteitspreventie en veiligheid (CCV) en Movisie) een lerende omgeving. Daarbij hebbende proeftuinen afgesproken om gezamenlijk impact te maken op de volgende drie thema's:

- Volwassenenproblematiek;
- Functionaliteiten van het RVT;
- Cultuurverandering integraal systeem- en mensgericht werken.

De opbrengst van de proeftuinen wordt gemonitord. Ook volgt de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) de ontwikkelingen binnen de proeftuinen. Zie voor beide hoofdstuk 2. Meer informatie over de proeftuinen is te vinden in de factsheet proeftuinen.[6]

5. *Gedoeld wordt op de regio´s waarin gemeenten de samenwerking in het kader van het Toekomstscenario vormgeven.*
6. *Factsheet Proeftuinen*

1.2 Versterken lokale (wijk)teams

Er wordt momenteel in nauwe samenwerking met de Hervormingsagenda Jeugd en de praktijk uitgewerkt hoe de ontwikkeling van de lokale teams verder vormgegeven kan worden. Een groot deel van de gemeenten en lokale (wijk)teams werkt al aan het versterken van hun inzet. De versterking van de lokale (wijk)teams hangt nauw samen met de vorming van de regionale veiligheidsteams, zie hoofdstuk 3.

1.3 Verbreden naar de regio´s

De inzet van het programma is erop gericht dat elke regio het integraal systeem- en mensgericht werken breed in de praktijk toepast. Het programma levert daarom sinds begin dit jaar maatwerkadvies en -ondersteuning op regionaal en landelijk niveau bij het toewerken naar het Toekomstscenario. Er zijn tussen de regio´s (nu nog) grote verschillen zichtbaar. Het programma ziet:

- regio's waar een bestuurlijke opdracht is gegeven, een plan van aanpak is vastgesteld, een (project)structuur is ingericht en begonnen is met uitvoering, tot regio's waar op ambtelijk niveau stappen worden gezet om tot overeenstemming te komen over de voorbereidingen om tot een plan van aanpak en/of bestuurlijke opdracht te komen;
- regio's waar de uitvoeringsorganisaties het voortouw nemen, tot regio's waar de uitvoeringsorganisaties (nog) niet zijn betrokken in de gedachtenvorming;
- regio's die vooral inzetten op het beproeven van (een vorm van) een RVT, tot regio's die zich richten op de totale breedte van het Toekomstscenario.

In de tweede helft van 2023 zijn de ontwikkelingen binnen de regio´s beter in beeld, zie hoofdstuk 2.

1.4 Volwassenenproblematiek

Domeinoverstijgende samenwerking tussen onder meer de jeugdzorg, volwassenen-GGZ (inclusief verslavingszorg), lokale hulpverlening, justitiële partners en professionals in lokale teams en regionale veiligheidsteams, is nodig om de situatie in gezinnen en huishoudens te kunnen verbeteren. Bestaande barrières, bijvoorbeeld bij de samenwerking met de volwassenen-GGZ, moeten worden weggenomen. Daarom zijn in samenwerking met proeftuinen en partnerorganisaties in het voorjaar van 2023 de voorbereidingen gestart voor het opzetten van een ontwikkelagenda GGZ. Hierin is opgenomen op welke aspecten inzet vanuit het programma en partners nodig is op lokaal, regionaal en/of landelijk niveau.[7]

1.5 Cultuurverandering integraal systeem- en mensgericht werken

Om integrale systeem- en mensgerichte samenwerking te ondersteunen, ontwikkelt het programma een modulaire leerlijn Cultuurverandering. De voorbereidingen hiervoor zijn gestart. Doel is om gezamenlijk te leren hoe de veranderende rol van professionals, managers én bestuurders eruitziet, welke steun veranderingen vragen en hoe de lastige rol als leider van een transitie ingevuld kan worden.

1.6 Vooruitblik 2023

- Opstelling meerjarenplan 2024 t/m 2026 waarin is opgenomen hoe de proeftuinen en regio's verdiept en verbreed gaan worden.
- Start ontwikkeling leerlijn Cultuurverandering integraal systeem- en mensgericht werken.
- Oplevering ontwikkelagenda samenwerking GGZ.
- Aanpassing ondersteunende instrumenten zoals de zelfscan en de routekaart aan de leidraad Werken aan veiligheid voor gemeenten.
- Proeftuinen leveren een product op over de functionaliteiten van het RVT, volwassenenproblematiek en cultuurverandering integraal systeem- en mensgericht werken op alle niveaus.

7. *In een later stadium wordt deze ontwikkelagenda verbreed naar andere volwassenproblematiek.*

2. Actielijn 2: Ontwikkelen kaders en instrumenten voor integraal systeem- en mensgericht werken

Samenvatting resultaten

- Gestart met een analyse van de omvang en samenstelling van de doelgroep.
- Een analyse van bestaande kaders en instrumenten is gestart.
- Traject opgestart om te komen tot een gedragen begrippenkader en visie op (on) veiligheid.
- Handreiking zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens opgeleverd.
- Gestart met ontwikkeling koersdocument voor de informatievoorziening.
- Gestart met aanpassing van het kwaliteitskader Werken aan veiligheid.
- Monitoring elf proeftuinen opgezet en eerste monitoringresultaten opgehaald. Ter verdieping is onderzoek door het Verwey-Jonker Instituut gestart en de monitoring uitgebreid met output en outcome indicatoren.

2.1 Doelgroepanalyse en -bepaling 0-100 jaar

In het Bestuurlijk Overleg in september 2022 is een akkoord gegeven op de (0-100) doelgroep van het programma: *kinderen, gezinnen en huishoudens waar sprake is van onveiligheid, waaronder ook ontwikkelingsbedreiging*. Omdat de samenstelling van deze doelgroep voor meerdere interpretaties vatbaar is, wordt gefaseerd toegewerkt naar een analyse en bepaling hiervan.

2.2 Kaders en instrumenten

Binnen het huidige systeem en organisaties worden verschillende methodieken, protocollen, handelingskaders, visies en instrumenten gebruikt. De analyse hiervan is in volle gang en een plan voor het stapsgewijs ontwikkelen van gedeelde kaders en instrumenten wordt opgesteld. Ondertussen is alvast gestart met het ontwikkelen van een begrippenkader en wordt een visie ontwikkeld op het werken volgens het Toekomstscenario die aansluit bij de maatschappelijke opgave. Hierbij wordt voortgebouwd op al bestaande visies, zoals de Visie Gefaseerd samenwerken aan veiligheid en de regiovisies. Tevens is gestart met aanpassing van het kwaliteitskader Werken aan veiligheid uit 2019 voor lokale (wijk)teams en gemeenten.[8] Het kwaliteitskader heeft een nieuwe naam: Werken aan veiligheid – leidraad voor gemeenten voor de opdrachtverstrekking.

8. Kamerstukken II 2021/22, 31893, 876

2.3 Informatievoorziening

Een zorgvuldige en transparante manier van gegevensuitwisseling tussen de professionals uit verschillende domeinen is noodzakelijk en dient zo veel mogelijk in samenspraak met het gezin en huishouden plaats te vinden. Ter ondersteuning daarvan is een handreiking zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens voor de proeftuinen opgesteld en in mei 2023 gepubliceerd.[9] In deze handreiking worden de belangrijkste kaders en bouwstenen aangereikt om 'AVG-proof' samen te werken. Daarnaast werkt het programma samen met proeftuinen en partners aan een koersdocument voor de informatievoorziening, inclusief meerjarenagenda. Belangrijk onderdeel daarvan is het dossier en de toegang van kinderen en volwassenen daartoe.

2.4 Monitoring proeftuinen

Om te kunnen bepalen of de werkwijze volgens het Toekomstscenario de gewenste effecten heeft op kinderen en volwassenen in gezinnen en huishoudens en op professionals, managers en bestuurders in organisaties, is het noodzakelijk om zowel veranderingen in werkwijze, gedrag, etc. (output) als ook de (maatschappelijke) effecten (outcome) gedurende een langere tijd in beeld te brengen. Denk bijvoorbeeld aan de duurzame veiligheid in gezinnen en huishoudens, het vertrouwen binnen gezinnen en huishoudens in de hulp die zij krijgen, hun betrokkenheid in de besluitvorming, het aantal betrokken hulpverleners en het aantal beschermingsmaatregelen dat wordt ingezet. Zo kan de inzet vanuit het programma tijdig worden bijgesteld indien nodig.

Samen met de partners is inmiddels een eerste monitoring van de proeftuinen opgezet. Deze monitor is per 1 januari 2023 van start gegaan. Er is een vragenlijst opgesteld die hiervoor de basis vormt. Tevens is een monitoringstool ontwikkeld. De monitoring vindt per kwartaal plaats. Hieronder zijn de eerste resultaten van de monitor weergegeven.

Resultaten monitor

Uit de monitoringsgegevens over het eerste kwartaal van 2023 blijkt het volgende:

- Op peildatum 31 maart 2023 werden binnen de 11 proeftuinen in totaal 273 gezinnen en/of huishoudens ondersteund. Het aantal geholpen gezinnen en/of huishoudens varieert per proeftuin van nul tot alle gezinnen en/of huishoudens in een wijk of stadsdeel. De omvang hangt samen met de fase waarin de proeftuin zich bevindt en keuzes die proeftuinen hierin zelf maken.
- De problematiek binnen deze gezinnen en huishoudens is zeer uiteenlopend. Hiervan zijn op dit moment nog geen concrete cijfers beschikbaar. De overeenkomst is dat er sprake is van een onveilige thuissituatie en/of bedreiging van de ontwikkeling van de jeugdige. Dit kan te maken hebben met bijvoorbeeld volwassenenproblematiek, complexe scheidingen of bestaansonzekerheid. In een aantal proeftuinen is ook de aanwezigheid van delictgedrag reden tot aanmelding bij de proeftuinen.
- Het aantal ingezette kinderbeschermingsmaatregelen is een belangrijke indicator voor de maatschappelijke effecten van de proeftuinen. Uit de monitoring blijkt dat beschermingsmaatregelen in het eerste kwartaal bij slechts 11[10] gezinnen en huishoudens zijn ingezet.[11] Aangezien op dit moment echter nog onbekend is wat de cijfers zijn buiten de proeftuinen om, kan geen goede vergelijking worden gemaakt met de reguliere werkwijze. Daarom kunnen hieruit vooralsnog nog geen harde conclusies worden getrokken. Daarvoor is meer onderzoek en een uitgebreidere monitoring nodig.

Verbreding en uitbreiding monitor

Om maatschappelijke effecten en ontwikkelingen beter in beeld te kunnen brengen, wordt de monitoring uitgebreid met relevante output en outcome indicatoren. Wat betreft de eerste tranche proeftuinen worden de resultaten in de tweede helft 2023 al verwacht. Ook wordt de monitoring verbreed van alle proeftuinen naar alle regio´s. Tevens is het Verwey-Jonker Instituut inmiddels een actie-onderzoek en aanvullend (cohort) onderzoek gestart.[12] Aan de hand van klantreizen wordt in kaart

9. *Handreiking Zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens.*
10. *Het gaat hier om het aantal gestarte maatregelen in het eerste kwartaal en dus niet om het totaal aantal maatregelen dat in die persiode is uitgevoerd. Dat laatste cijfer is onbekend.*
11. *Proeftuinen geven ook bij de IGJ aan dat het aantal ondertoezichtstellingen bij sommige proeftuinen aantoonbaar lager ligt sinds de start. Zie: Signalen Jeugdbeschermingsketen juni 2023 | Actueel | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (igj.nl).*
12. *In samenwerking met de Erasmus School of Social and Behavioural Science en de Hoge School Rotterdam.*

gebracht hoe in de proeftuinen een gezamenlijke integrale verklarende probleemanalyse tot stand komt en welke vorm van integrale systeemgerichte werkwijze wordt gerealiseerd. Tevens wordt door middel van een cohortstudie onderzocht of binnen de proeftuinen sprake is van meer veiligheid en betere (opvoedings)omstandigheden binnen de ondersteunde gezinnen en huishoudens. De eerste resultaten hiervan worden medio 2024 verwacht.

Geleerde lessen

In aanvulling op de monitoring, kunnen vanuit de proeftuinen lessen worden getrokken worden over wat werkt en wat niet bij het werken volgens het Toekomstscenario. Deze lessen vertaalt het programma continu door naar de vier actielijnen en het past de inzet daarop aan.[13] Onderstaande lessen zijn gebaseerd op eigen gesprekken en ervaringen met proeftuinen.

Wat lukt en werkt volgens de proeftuinen

- Professionals ontwikkelen een vernieuwd vak vanuit een actuele opgave en visie en met een andere grondhouding en attitude.
- Door meer vanuit gelijkwaardigheid te werken met de gezinnen en huishoudens, wordt er ook aan rechtsbescherming gewerkt.
- Proeftuinen werken steeds meer vanuit een gezamenlijke maatschappelijke opgave in plaats vanuit verschillende organisaties.
- Tijd kunnen nemen is essentieel, niet alleen voor de verbinding maar ook om in te kunnen spelen op oorzaken in plaats van symptomen en het doorbreken van patronen.

Waar lopen de proeftuinen tegenaan

- Als professionals van de Raad voor de Kinderbescherming, Veilig Thuis en de Gecertificeerde Instelling ruimte krijgen om elkaars functies over te nemen, kunnen ze intensiever met de gezinnen en huishoudens samenwerken, zijn er minder wisselingen, minder dubbel werk en neemt het vertrouwen toe. Proeftuinen geven aan dat dit ruim een jaar duurt.
- De proeftuinen ervaren onduidelijkheid vanuit het programma als opdrachtgever. Dit remt het ontwikkelen. Zij vragen steeds meer om sturing door en duidelijk perspectief vanuit het programma .
- De huidige wet- en regelgeving wordt als belemmerend ervaren bij het in de volle breedte en optimaal beproeven van het Toekomstscenario.
- Er is veel onduidelijkheid en onzekerheid rondom het mogen en kunnen uitwisselen van persoonsgegevens.
- Aangegeven wordt dat de verbinding van professionals met hun moederorganisaties ingewikkeld is, zeker naarmate er langer verschillende werkwijzen naast elkaar bestaan.
- Het verloop van personeel binnen de proeftuinen is net zoals in de reguliere praktijk groot. Proeftuinen geven aan dat het daarom lastig is om voldoende professionals te vinden.

Recente bevindingen van de IGJ, die de ontwikkelingen binnen de proeftuinen volgt, komen hiermee grotendeels overeen.[14] De IGJ ziet positieve ontwikkelingen binnen de proeftuinen en waarschuwt tegelijkertijd dat er nog een groot aantal vraagstukken en ontwikkelopgaven ligt om van de proeftuinen te komen tot een landelijke uitrol van het Toekomstscenario.

2.5 Vooruitblik 2023

- Aan de hand van de analyse van de omvang en samenstelling van de doelgroep, wordt in kaart gebracht welke globale consequenties dit heeft voor het programma en de professionals en organisaties.
- Eerste resultaten van de uitbreiding van de monitoring wat betreft de eerste tranche proeftuinen.
- Oplevering plan van aanpak voor het stapsgewijs ontwikkelen van kaders en instrumenten.
- Oplevering visie op samenwerken aan gezonde en veilige thuissituaties.
- Oplevering eerste conceptkader voor een gezamenlijke integrale verklarende probleemanalyse.
- Vaststelling van de aangepaste leidraad “Werken aan veiligheid – leidraad voor gemeenten voor de opdrachtverstrekking” door het bestuur van de VNG.

13. *Zie bijvoorbeeld de genoemde handreiking zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens en de ontwikkeling van de leerlijn Cultuurverandering integraal systeem- en mensgericht werken.*
14. *Signalen Jeugdbeschermingsketen juni 2023 | Actueel | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (igj.nl).*

3. Actielijn 3: Inrichten regionale veiligheidsteams

Samenvatting resultaten

- Inrichtingsvragen rondom het RVT zijn bepaald.
- Meerjarenplanning inrichting RVT is opgeleverd.
- Voorbereidingen zijn gestart voor het in kaart brengen van effecten van verschillende varianten van het RVT.

3.1 Uitwerken varianten regionale veiligheidsteams

In het Toekomstscenario is een belangrijke rol weggelegd voor het RVT, waar expertise op het gebied van onveiligheid in een thuissituatie en ontwikkelingsbedreiging eenvoudig toegankelijk is. Vanuit het programma wordt toegewerkt naar de realisatie van het RVT. De inrichtingsvragen zijn begin dit jaar bepaald en een meerjarenplanning is opgeleverd.

Er zijn wat betreft het RVT nog belangrijke keuzes te maken. Aangezien een nader te bepalen deel van de taken, bevoegdheden en expertise van de Raad voor de Kinderbescherming, Veilig Thuis en de Gecertificeerde Instellingen in het RVT zullen opgaan, heeft de vorming van het RVT verstrekkende financiële, organisatorische en personele gevolgen voor deze organisaties evenals de diverse samenwerkingsverbanden in de regio's. Er zijn verschillende varianten denkbaar wat betreft taken en bevoegdheden, ruimte voor lokale verschillen en de mate van onderscheid tussen generalistische en specialistische functies. In afwachting van en anticiperend op het advies van de Commissie Rechtsbescherming en Rechtsstatelijkheid wordt verkend hoe de regionale veiligheidsteams eruit kunnen komen te zien.

3.2 Vooruitblik 2023

Mogelijke varianten en consequenties zijn in beeld gebracht en samengebracht met onder meer de ervaringen uit de proeftuinen.

4. Actielijn 4: Ontwikkelen passende juridische kaders

Samenvatting resultaten

- Oplevering FAQ overzicht juridische vraagstukken.
- Juridische helpdesk operationeel.
- Met vertegenwoordigers van de rechtspraak een probleemanalyse uitgevoerd ten aanzien van gezinsgerichte interventies.

4.1 Wetgeving en experimenteerruimte proeftuinen en regio's

Voor de proeftuinen is het belangrijk om het Toekomstscenario in de volle breedte en optimaal te kunnen beproeven. Het programma brengt samen met de proeftuinen in kaart wat hiervoor nodig is en wat er mogelijk is binnen de huidige wettelijke kaders. Waar een wettelijke belemmering wordt ervaren, wordt verkend hoe hiermee om te gaan en welke eventuele wettelijke aanpassingen nodig zijn. Ter ondersteuning van proeftuinen en regio's is in april 2023 een FAQ-overzicht juridische vraagstukken opgeleverd.[15] Er is een juridische helpdesk gerealiseerd, waar proeftuinen terecht kunnen voor vragen. Ook zijn juridische bijeenkomsten voor proeftuinen en regio´s georganiseerd.

4.2 Rechtsbescherming en rechtspositie kinderen, gezinnen en huishoudens

Met de proeftuinen worden de werkzame elementen voor rechtsbescherming uitgewerkt. Hierbij wordt rekening gehouden met het advies van de Adviescommissie Rechtsbescherming en Rechtsstatelijkheid over a) de voorwaarden voor borging van voldoende rechtsbescherming in de hele keten van jeugdbescherming en jeugdhulp en b) de vraag hoe de onafhankelijke toets en het advies aan de rechter het best vormgegeven kunnen worden.[16]

4.3 Juridische systeemgerichte interventies

Het programma werkt aan een routekaart voor het ontwikkelen van juridische systeemgerichte interventies, die gericht zijn op het gezin of huishouden als geheel. Om te zorgen dat deze routekaart over draagvlak beschikt, is een probleemverheldering uitgevoerd met vertegenwoordigers van de rechtspraak. Deze verkenning is in april 2023 afgerond en wordt nu verder met de rechtspraak en proeftuinen uitgewerkt. Daarnaast wordt vanuit het programma de verbinding gelegd met de bestaande netwerken straf en zorg gelegd om - in de situaties waarin sprake is van (mogelijke) inzet door strafrechtpartners - het benodigde instrumentarium en samenwerking tussen gemeenten, regionale en lokale zorgpartners, Veilig Thuis, Politie, Raad voor de Kinderbescherming, Reclassering en Openbaar Ministerie door te ontwikkelen.

15. Overzicht van juridische vragen.
16. *De Adviescommissie is opgericht in opdracht van de Minister voor Rechtsbescherming, de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de VNG.*

4.4 Vooruitblik 2023

- Uitwerking gereed van werkzame elementen voor rechtsbescherming binnen de nieuwe werkwijze van het Toekomstscenario. Inzichtelijk wordt gemaakt welke rechten en plichten gelden in het vrijwillig en gedwongen kader en het grensvlak daartussen.
- Eerste opbrengst van de werkgroep juridische systeemgerichte interventies met vertegenwoordiging vanuit proeftuinen, rechtspraak en experts.

5. Overkoepelende projecten

5.1 Kennis- en leerinfrastructuur

Een kennis- en leerinfrastructuur is noodzakelijk om de gewenste maatschappelijke veranderingen te realiseren. Deze moet onder meer bestaande kennis bij elkaar brengen (kennissynthese), kennis ontwikkelen, lerend vermogen realiseren op alle niveaus (professional, bestuurder, etc.) en ondersteunend zijn aan besluitvorming en implementatie. Een voorstel voor de realisatie van een kennis- en leerinfrastructuur is opgeleverd.

5.2 Communicatie

Communicatie speelt een belangrijke rol binnen het programma en ondersteunt de veranderstrategie. Het programma heeft zoveel mogelijk live interactie met de meest betrokken stakeholders gezocht, zoals projectleiders en medewerkers in proeftuinen en regio's. Zo zijn er meerdere bijeenkomsten georganiseerd. Om een grotere doelgroep te bereiken, wordt gebruik gemaakt van de website 'Voordejeugdenhetgezin'.[17] De focus van de communicatie zal de komende tijd liggen op het delen van ervaringen binnen de proeftuinen en regio's. Hiervoor is een online platform ingericht.[18]

17. Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming | voor Jeugd & Gezin (voordejeugdenhetgezin.nl).
18. 1Sociaaldomein.nl.

6. Governance

De afgelopen maanden is een meerjarige programmastructuur ingericht. Onderdeel hiervan is dat de actielijnen van het programma zijn heringericht en - ten opzichte van de eerste voortgangsrapportage - andere benamingen hebben gekregen. Het programmaplan wordt naar verwachting voor de zomer door de bestuurlijk opdrachtgevers vastgesteld. Gezien de reikwijdte van het programma zijn ook partnerorganisaties[19] onderdeel van de governancestructuur. Er is gestart met de uitwerking van de wijze waarop zij bij het programma worden betrokken.

Door de ervaringsdeskundigen die onderdeel uitmaken van het programma is een plan ontwikkeld voor hun betrokkenheid. De inzet van ervaringsdeskundigen moet leiden tot het betrekken en informeren van de achterban, inzicht in en adviseren over hoe proeftuinen en regio´s ervaringsdeskundigheid inzetten en het beter laten aansluiten van de jeugdzorg (systeemwereld) op de leefwereld van kinderen, gezinnen en huishoudens.

19. *De eerste ring bestaat uit de Associatie Wijkteams, Raad voor de Kinderbescherming, Gecertificeerde Instellingen, Landelijk Netwerk Veilig Thuis (en de proeftuinen waarin o.a. deze organisaties samenwerken). De tweede ring bestaat in elk geval uit gemeenten, de Politie, Nederlandse GGZ, onderwijs, Rechterlijke Macht, Openbaar Ministerie, huisartsen, kennisinstituten, vrouwenopvang, GGD GHOR Nederland, Divosa en Sociaal Werk Nederland.*

Toekomstscenario
kind- en gezinsbescherming

Meer informatie:

E-mail: info@toekomstkindengezin.nl

Website: https://www.voordejeugdenhetgezin.nl/programmas/toekomstscenario-kind-en-gezinsbescherming

Dit is een uitgave van

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Ministerie van Justitie en Veiligheid

VNG

Juni 2023

Voortgangsrapportage
Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming